

10 Aralık Tarihçiler Nereye Gidiyor? Tarih Mesleğinin Geleceği

Tarihciliğin Geleceği

1. Neden Tarih? Alıntılar:

[Zhi bu ke er wei ruhuyla: 'İmkansız olduğunu bilerek yapın' -- Konfiçyüs]

'Nasıl haşhaş eroin bağımlılarının hammaddesi ise milliyetçi veya etnik veya köktenci ideolojiler için de tarih hammaddedir.' – Eric Hobsbawm'un Budapeşte'deki Merkez Avrupa Üniversitesindeki hitabı, *New York Review of Books*, 16 Aralık, 1993

'Kendi yurttaşlarının unutmak istedikleri şeyi profesyonelce hatırlatan tarihçiler...' (Eric Hobsbawm, *Aşırılıklar Çağı*, 125)

'Genç oğlum soruyor bana: Matematik mi okusam?

Ne için? Demek istiyorum ona.

Kendi kendine hesaplayabilirsin

İki parça ekmeğin

Birden daha fazla olduğunu.

Genç oğlum soruyor bana: Fransızca mı okusam?

Ne için? Demek istiyorum ona.

Medeniyet yıkıyor

Sadece karnını ovuşturup sızlan

İnsanlar aç olduğunu anlayacaktır.

Genç oğlum soruyor bana: Tarih mi okusam?

Ne için? Demek istiyorum ona.

Sadece kafanı kuma gömmeyi öğren

O zaman muhtemelen sağ kurtulursun.

Evet, söyle ona:

Matematik oku, Fransızca oku, Tarih oku!

-- Bertold Brecht, *Gedichte*, 2. Cilt, s. 818 [1938]

Bir [muhtemelen uydurma] anekdot:

Genç bir adam babasına soruyor: Tarih mi okusam? Babası cevap verir, 'Oğlum tarih birçok beceri ister. İlk olarak, oldukça fazla sabra ihtiyacın var, çünkü uzun saatler boyunca senin aradığın değerli bilgiyi içeren ancak az bulunan çok ilginç belgeleri okumak için tozlu ve soğuk arşivlerde oturman gerekir. Sonra oldukça fazla dünyevi deneyime sahip olman gerekir ki bütün hayatın boyunca elde edindiğin insan doğası bilgileriyle çoktan ölmüş olan insanların hayatlarını bu bölük pörçük belgelerden tekrar yaratabilesin. Ve koskocaman bir empati yeteneğine sahip olman gerekiyor ki bu ölmüş ve senden çok farklı olan insanların hayatlarının içine girebilesin. Ama aynı zamanda da analitik bir beceriye sahip olman gerekiyor ki hangi yorumların mantıklı ve hangilerinin inanması güç olduğunu fark edebilesin, hangi kaynakların güvenilir ve hangilerinin yalan olduğunu kavrayabilesin. Son olarak zorlukların üstesinden gelmeyi bilmelisin çünkü halk senin yazdıklarının çoğunu umursamayacak ve araştırmalarından ne ün ne de servet elde edeceksin. Sana daha çok bu becerilerin hiçbirine sahip olmana gerek olmayan avukat veya iş adamı olman tavsiye edilir.'

Oğlu babasının dediklerini göz ardı eder ve oldukça meşhur bir tarihçi olur. Onun adı Marc Bloch'dur.

... 'ya da böylece kahramanlıklar kronçerinin Clio kúpürlerinden biriktirdiği insanlık zincirinin bugüne uzandığını görme çabası antik uygarlıkların günümüzle bağlantısı sunar...' Joyce, *Finnegans Wake*, s. 254

İlk önce iyi haber. Tarihçilik her zamandan daha fazla bir bolluk içinde açıyor. Bugün şimdiye kadar kaydolunandan çok daha fazla profesyonel tarihçi hayatta. Sürekli artan sayıda farklı perspektifler elektronik veya basılı dergi çıkarıyor. (Bizimki gibi) Yeni görüşlerde disiplinler arası lisansüstü birkaç program var ve bunların öğrencileri iş buluyor. Tarihçiler yelpazesi edebi eleştiri, antropoloji, sosyoloji ve ekonomiden demografi, ekoloji ve teknolojiye uzanan bir alanda toplumsal ve doğal bilimlerle diyalog kurmaya başlıyorlar. Ve eğer yeni çıkan bir

kitabına inanacak olursak [McDonald] diğer sosyal bilimlerde artık ışığı görmeye başladılar: onlar da artık uzun zamandır çözüm arayan kuramsal sorulara çözüm bulmak için tarihe ve tarihçilik araçlarına başvurmaya başladılar. Meleğin içindeki etnik ve cinsiyet çeşitliliği oldukça gelişti [birçok kez kadınlar Amerika Tarih Kurumunun başkanı oldu]; halkın farkındalığı arttı: anma törenleri ve orta öğretim okullarındaki yeni tarih standartlarının gelişmesi 1960larda başlayan sosyal tarih anlayışının artık genel görüş haline geldiğini gösteriyor. Sosyal tarih askerleri ileri!

Şimdi kötü haberler. Meslek tehdit altında: alt branşların çoğalması sadece bölünmeye, birbirine karşı garezeye ve tarihsel standartların ne olması gerektiğine dair konsensus oluşmamasına neden oldu. Her bir özel ilgi alanı grubu kendi geçmiş görüşünü tek meşru olan olarak ileri sürüyor ve diğerlerini ırkçılık, cins ayrımcılığı, şövenist tür vs. olarak suçluyor. Tarihçiler hiçbir şekilde diğer ‘katı’ doğal ve sosyal bilim standartlarında olduğu gibi sert değiller: ‘Kendi iddialarını neredeyse hiç test etmezler; anektoda dayanırlar ve hiç kimsenin çok fazla zor soru sormamasını umut ederler.’ Ancak kendi fetişize ettikleri birinci el kaynaklarına edebi eleştirmenleri ziyadesiyle memnun edecek bir naiflikle inanırlar: metinleri ‘olguların’ kaynağı olarak görürler, sosyal ve kültürel bir çevrenin içinde yeşeren bir söylemin retorik çalışmaları olarak değil. Okuyucu kitlesi bu giz dolu tartışmaların hiçbirine daha az ilgi gösteremezdi, ancak tarihçiler onların özel bellekleriyle oynamaya başladıklarında aşırı tepki veriyorlar: 1945’te Pasifik kıyısında Japonya’yı işgal için beklemiş olan eski bir askere Hiroşima’nın tüm hikayesini anlatmaya kalkışın bir. Orta öğretimde genellikle muhafazakarlar tarafından [John Silver ve Gertrude Himmelfarb] politik kavgaların hırsıyla, Abraham Lincoln’un Sojourner Truth (1797-1883 Isabella Baumfree olarak doğmuştur, özgür kalmış bir Afrikalı köle, feminist ve insan hakları savunucusu) için söylediklerini göz ardı ederek, sosyal tarih akımının ABD’nin milli tarihinin tutarlı hikayelerini boşlayıp küçük düşürdüğünü öne sürenlere anlatın. Ve son olarak, yeni dijital medya zaten bütün bu yazı üzerine tartışmaları yersiz kılıyor: dijital çağda görsel medya galip geliyor, insanlar parça parça izlenimlerden yararlanıyor, onlar ‘Üst-anlatıda [bir toplumu veya tarihi özselci, indirgeyici ve genelleyici kuramsal ilkeler çerçevesinde açıklamaya çalışan global söylem, büyük tarih felsefeleri ve toplum kuramları, Lyotard] inanmazlığı’ sergiliyorlar ve geçmişin önemli olaylarındaki temelleri unutuyorlar [Lewis Lapham: ‘İspanyol Amodillosu’]. ‘Hepimiz, koyunlar gibi, doğru yoldan çıkıp sürüden ayrıldık. Hepimiz kendi yollarımıza ayrıldık.’ [Handel, Messiah; Yale, Wffnpoof Song].

Bu arada, tarih alanındaki işler en üst düzeyde ve gerilemeye başladı, ancak Tarih alanındaki doktoralıların sayısı gittikçe artmakta; Michigan State Üniversitesi geçenlerde lisans mezunlarının ortalama maaşlarının listesini yeni bir yayında açıkladı ve Tarih lisans mezunları neredeyse en alt sıradaydı [İngilizceden daha aşağıda ama ‘Beşeri Bilimlerden’ daha yüksek]. Üniversiteye yeni gelecek öğrencilerin çoğu zaten artık özelleşmiş akademik disiplinlerde bir kariyere ilgi göstermeyecek [Mayland], bu da geleneksel doktoranın (Ph.D) ve bunun çevresinde gelişen öğretimin yersiz olacağı anlamına gelmekte.

Yeterince bunalıma girdiniz mi? Neşelenin. Appleby, Hunt ve Jacob, neyin güvenilir ve geçmişle ilgili olarak hangi yönelimleri değerli bulduğumuzu, pragmatik bir konsesus üzerinden kollektif bir teşebbüs olarak tarih fikrini yeniden canlandırıyorlar. [Bu kehanet kabilinden sesleriyle üç kadının kitabının ismini daha eski Oscar Handlin’inkiyle karşılaştıran *Tarihdeki Gerçek (Truth in History)*] Onlar bir tarafta yapısal çözümlemenin (deconstruction) aşırı şüphecilerini, ve diğer tarafta da objektif bilimcileri, her ikisini de birer bostan korkuluğuna çevirme pahasına savuşturmaya çalışıyorlar. Gerçek bir başına kalmış dahiler tarafından değil toplumlar tarafından oluşturulur. Buradaki soru nasıl bir entellektüel toplumu tercih ettiğinizdir. Bazıları hiyerarşik tek bir emir-komuta zincirinin olduğu kışlaları sever. Bir lider tutarlı bir set emir verir [eğer işin ehliyse]. Diğerleriye herşeyin herkese açık olduğu ve herkesin kendi işini yaptığı üç dairesel alandan hoşlanır [ya da Bakhtin’in karnevali ve Turner’in ‘karşı yapısı’.] Bazılarımız diktatörlük ve anarşi arası birşey bulmaya çalışır, bir çok sesi dinlediğiniz, bazılarını kullanıp bazılarını red ettiğiniz ve kendi yaklaşımınız için neyin daha uygun olduğuna dair bir anlaşmaya varabileceğiniz, biraz daha sivil görüşmeye dayalı bir pozisyon bulmayı tercih ediyor. Ancak eski nesnelcilik ve seçkin merkezli siyasi tarihin tanrıları ölmüş olsa da, daha yeni olan sosyal yapı ve Marxist sınıf bilincinin kökünü kazımakta tapınmak için yenilerini oluşturmaktan daha iyiyiz.

Geoff Eley: “total tarih’in daha önceki, toplumun bir çeşit birleştirilmiş ve bütünsel tarihi yazma tutkusu radikal olarak sorgulanır hale geldi ... ekonominin geçerliliği ve bununla birlikte sosyal yapının ve onun nedensel öncelikleri giderek artarak yittikçe klasik materyalist bağlantı kesin olarak koptu. ‘üniter bir obje olarak ‘toplum’ artık korunamaz hale geldi ... bu entellektüel akımda en önemli kayıp sosyal birlik (bütünlük) düşüncesine olan güven oldu.. Bu açıdan tarih yolunu kaybetti. [McDonald, 211, 213]”

Marx’ın ve diğer ondokuzuncu yüzyıl bütünleşmeci kuramcılarının söylediklerinden kalanlar aşağıda görüleceği gibi hala hayatta kalmaya devam ediyor: iş ve komünite yapıları tarafından etkilenen kollektif eylem politikalarında [Tilly]; çevre tarihçilerinin birleştirici

'üretim tarzlarında', ancak sınıf mücadelesi içermeden [Cronon, Worster], Durkheimci kollektif bilinçde ve bunun Geertzci antropolojinin etkisi aracılığıyla ancak yine de Durkheim'in genel modernite kuramından sıyrılmış haliyle yeni kültürel tarih çalışmalarında. Yine de bu harabelerden yeni katedraller ortaya çıkmıyor, ancak muhtemelen bir dizi dağınık ama birbirine bağlı birer söylem kominiteleri oluşuyor. Tarih akademik disiplinlerin en eskisidir, M.Ö. birinci yüzyılda Batı'da Herodot ve Tucydides ve Doğu'da Sima Qian tarafından kuruldu. Tarihçiler artık dinazor değiller; birer kuşa evrimleşebilir miyiz?

Referanslar

Joyce Oldham Appleby; Lynn Hunt; Margaret C Jacob, *Telling the Truth About History* (New York, 1994)

Amerikan History Review Forum: "The Old History and the New", makaleler: Theodore Hamerow, Gertrude Himmelfarb (*The American Historical Review*, Vol. 94, No. 3 (Haz., 1989)

Lapham, Lewis, "The Spanish Armadillo" *Harper's Magazine* (Nisan, 1997).

Lawrence Levine, Joan Scott, John Toews'un makaleleri: *The American Historical Review*, Vol. 94, No. 3 (Haz., 1989).

McDonald, Terrence J., ed., *The Historic Turn in the Human Sciences* (Ann Arbor, 1996) [özellikle Geoff Eley'in yazdığı bölümler].

Menand, Louis [New York Times Magazine]

Peter Novick, *That Noble Dream: the "objectivity question" and the American historical profession* (Cambridge, 1988) (son bölüm);

Peter Novick'in kitabı üzerine H. Hexter, Linda Gordon, David Hollinger, Allan Megill tartışmaları için bkz. *American Historical Review* 96 (1991): 673-708.

T. Ziolkowski, "The Ph.D. Squid" *The American Scholar*, 59 (1990): 177-195.

Perspectives (*The Newsmagazine of the American Historical Association*) dergisinden makaleler.